

Hun er en fargerik globetrotter med stor omsorg for dem hun møter på sin vei. Jannicke Mellin-Olsen blir opprørt over urettferdighet, men har innsett at hun ikke kan redde verden alene.

Intervjuet: Jannicke Mellin-Olsen

Med verden som arbeidsplass

Den tidligere lederen i Norsk anesthesiologisk forening har en CV som kan få en til å lure på om hun har sovet nok de siste 20 årene. Engasjementet har gjort at det knapt finnes den avkrok i verden hun ikke har besøkt. Julebrevene fra de siste fem årene vitner om at mye tid er tilbrakt på flyplasser. Livsstilen har også fordeler; hun er blitt rik på opplevelser. Det er ikke mange som har spist middag ved Dødehavets bredd med prinsen av Jordan.

Nå er hun overlege ved anesthesiavdelingen ved Sykehuset Asker og Bærum.
– Jeg har hatt fast jobb i ett år, og det er jeg veldig fornøyd med, konstaterer hun.

Fornøyd med faget

Opplevelsen av tilfredshet er ikke minst knyttet til valg av medisinsk spesialitet.

– Anestesiologi er det beste faget. Jeg trives både med de daglige utfordringer og de faglige arbeidsoppgaver som jeg har tatt på meg i tillegg.

– Hvorfor valgte du i utgangspunktet å bli anestesilege?

– Jeg startet yrkeskarrieren i allmennpraksis, som følge av at jeg hadde jobbet ved et legekontor i studietiden. Etter hvert syntes jeg at det ble for ensomt. Jeg trives med lagarbeidet som anesthesi innebærer, du jobber tett med mange kolleger. Arbeidet som sykehuslege er dessuten variert. Anestesiologi er fint for hodet fordi det er applisert fysiologi, noe vi dessverre ikke alltid har klart å formidle til studentene. Det er fint for hendene fordi det er en del praktiske prosedyrer, og det er fint for hjertet fordi man må takle pasienter og pårørende i kritiske situasjoner, som på intensivavdelingen. Vi ser ofte raskt resultater av det vi gjør, og vi drukner ikke i epikriser.

– Du er opptatt av smertelindring. Hva er det vi bør bli bedre på?

– Når det gjelder temaet smertelindring, er jeg ingen smerteguru. Jeg jobbet mye med å få smertebehandling på dagsordenen da jeg var leder for Norsk anesthesiologisk

forening, særlig etter at vi laget *Standard for smertelindring*. Det var et stort gjennombrudd da Legeforeningen satte ned et utvalg for å utarbeide «Dnlf-retningslinjer». Pasientgruppen med smerteplager er stor, og vi leger kan ofte føle oss hjelpeløse i møte med problemene. Alle kan ikke hjelpes fullt ut, men bør få tilbud om utredning og en form for hjelp. Den enkelte lege burde kunne være trygg på at han eller hun ikke står alene i møtet med slike pasienter. Det bør finnes ressurser og kompetanse og noen å spørre. Bedre smertelindring er et viktig satsingsområde i et folkehelseperspektiv.

Fra operasjonsgrønt til militærgrønt

Mellin-Olsen er kjent for fargerike antrekk og stil, et karakteristisk trekk hun utviklet tidlig. I 1986 skiftet hun imidlertid til militæruniform.

– Du reiste ut med FN og tok førstegangstjenesten. Hva var motivasjonen?

– Jeg meldte meg frivillig. En viktig grunn til at jeg ble lege, var idealisme. Jeg ville «redde verden». Det har jeg villet siden jeg var liten. FN var et alternativ, og jeg tenkte at hvis Norge ble angrepet, kunne jeg like gjerne forsvare landet mitt i grønt som i hvitt.

– Var det utfordrende å være kvinnelig lege i militæret?

– I studietiden var jeg en av få jenter. Slik hadde det vært i de fleste jobbene også, slik at dette var jeg på et vis vant med. Jeg opplevde faktisk at jeg ble dyttet opp og frem av mannlige offiserskolleger.

– Hva lærte du av å reise ut?

– Jeg har fått et mer nyansert bilde av forsvaret og dets rolle. Jeg har fått respekt for den fagmilitære kompetanse. Det er ikke nødvendigvis folk i forsvaret som er de mest «krigerske», mange hadde for eksempel motforestillinger mot intervensjonen på Balkan.

– Du har også jobbet mye med veteraner?

– Da jeg kom hjem fra Libanon, traff

jeg en soldat som hadde blitt omringet og fanget mens han var på oppdrag. Dette skjedde like før han skulle reise hjem til Norge, og han hadde ikke fått noe debrifing eller annen oppfølging. Han gikk rundt i hjembyen og var skuddredd. Jeg tok kontakt med noen FN-veteraner og engasjerte meg i saken. Etter et intervju i *Forsvarets Forum* og en avis, stod ikke telefonen min stille i tre uker. Behovet for bearbeiding av traumer var tydeligvis stort. Det har tatt tid å etablere rutiner på dette området, men i dag er tilbudet bedre.

– Hvilke erfaringer gjorde du under arbeidet med krigsskadede?

– Man tenker seg at det er moralsk uangripelig å hjelpe skadede i kriger og katastrofer, men skjønner etter hvert at så enkelt er det ikke alltid. Og av og til lurer du på hva du holder på med når du redder livet til noen og etterlater dem med alvorlige funksjonshemninger til en hverdag de vil ha store vansker med å fungere i. Allikevel er det viktig å være til stede og hjelpe til, vise at det er noen som bryr seg om lidelsene. Dessuten er du et øyenvitne, og når du kommer hjem kan du formidle et bilde av det som skjer.

– Bør alle leger ha et utenlandsopphold?

– Nei, til det er vi for forskjellige. Men jeg tror alle mennesker har godt av å se med egne øyne at det finnes en annen virkelighet enn trygge Norge og å komme på nært hold av de realiteter som finnes bak avisoverskriftene.

Hjelpearbeid

– Du har et bredt internasjonalt engasjement. Hvordan skal man gjøre internasjonalt hjelpearbeid på en «riktig» måte?

– Det hele er komplisert. Å ha et engasjement og ville gjøre noe er i seg selv bra, men velmenende gjerninger kan også gjøre skade. Man må foreta en skikkelig behovsanalyse og hjelpe på mottakerens premisser. Dessuten er det viktig at man våger å evaluere de tiltakene man har gjort og lære av eventuelle feil. Bistand er også

Jannicke Mellin-Olsen

Født 28. september 1957

- Cand.med. Universitetet i Tromsø 1982
- Spesialist i anesthesiologi 1992
- Leder Norsk anesthesiologisk forening 1998–2002
- Visepresident FN-veteranenes landsforbund 1991–99
- Landsstyrrerrepresentant spesialforeningenes fellesutvalg 2001-

Foto Marit Tveito

business, og alle vil at egne prosjekter skal fremstå som vellykket. Det er ikke bare hjelpeorganisasjonene som kan drive bistand. Som lege og enkeltperson kan man bidra for eksempel ved å undervise. Jeg får stadig forepørsler om dette fra land som Mongolia, Kamerun og Bulgaria, og jeg formidler gjerne kontakt. Å kombinere ferie med undervisning kan være en fin form for bistandsarbeid.

Noen ganger kan for øvrig utfordringer også melde seg i nærmiljøet. I Norsk Luftambulans kom Mellin-Olsen i snakk med en vaskehjelp fra Sierra Leone. Kvinnen var på et møte med hjelpeorganisasjonen CARE i Norge, på et tidspunkt da krigen blusset opp i hjemlandet. Hun søkte gjenforening med barna, men dette måtte gå via den norske konsulen i hjemlandet, og han hadde flyktet. Mellin-Olsen engasjerte seg da hun skjønte at det norske byråkratiet var det største hinderet. Etter mye arbeid og mange møter kom først den yngste datteren og til slutt den eldste datteren til Norge. Da hadde opprørerne systematisk begynt å amputere hendene til folk i gaten der den eldste datteren bodde.

– Du er opptatt av at Legeforeningen vektlegger for mye tradisjonelle fagforeningsaker og for lite faglige aspekter. Heller ikke i år ble det valgt inn noen fra spesialforeningene til Sentralstyret. Hva tror du kan gjøres for å øke fokus på fag?

– Som leder av en spesialforening la jeg med en gang merke til at mye av arbeidet knyttet til fagspesialiteter gjøres på egen kostnad på fritiden. Det må vises i Legeforeningens organisasjon at man også er en forening for medisinske spesialister. Det blir feil hvis spesialforeningene ikke føler seg hjemme i Legeforeningen. Jeg bryr meg også om lønn- og arbeidsvilkår, men denne oppgaven må ikke bli enerådende. Legeforeningen vil ha nytte av tettere kontakt med spesialforeningene. Det blir spennende å se følgene av årets landsstyrevedtak. Vi trenger et sterkere sekretariat, for spesialforeningene får flere oppgaver og trenger

mer ressurser. Etter Loen-vedtaket om at den farmasøytiske industrien ikke skal være til stede på tellende kurs, er ikke slike utfordringer blitt mindre.

Hjelper kolleger

Det er ikke bare nasjonal etterutdanning som opptar Mellin-Olsen. Hun er med på å utvikle et undervisningsopplegg for verdens føderasjon for anestesileger (The World Federation of Societies of Anaesthesiologists, WFSA).

– WFSA er blitt en solidaritetsorganisasjon, der jeg er blitt valgt inn. De rike landene bidrar til å utdanne leger i fattige land. Jeg har hatt oppdrag i Egypt og Sri Lanka, mens Latvia og Bulgaria står på programmet. E-postkontakt og oppfølging av kolleger i ulike verdensdeler tar også mye tid.

– Mange leger jobber under dårlige og farlige vilkår. Hvor er utfordringene store nå?

– I Irak drepes og kidnappes leger systematisk. Det er ikke så mye annet vi kan gjøre enn å vise dem at verden vet om hva som skjer. Slik kommunikasjon er viktig for at man skal holde motet oppe. Jeg fikk nylig en e-post fra en irakisk lege som spurte om jeg hadde noen gode nyheter å fortelle. De hadde det fælt, og han skrev at de ville glede seg over å høre at andre har det bedre.

Mellin-Olsen var lenge skeptisk til at leger fra fattige land skulle hospitere på velutstyrte vestlige sykehus. Hun tenkte det ville bli vanskelig å vende tilbake til forhold med få tilgjengelige ressurser, men på dette punktet har hun endret mening.

– En kollega med en slik bakgrunn forklarte at det er viktig for dem å ha kunnskap, selv om ikke kunnskapen kan benyttes til fulle der det er få midler. De bruker kunnskapen til å improvisere bedre løsninger og kan også delta i faglige samtaler uten å føle seg underlegne.

Anestesilegen har lenge vært opptatt av arbeidsvilkår og arbeidsmiljø her hjemme. – Hvordan kan vi ta bedre vare på kollegene våre?

– Alle leger gjør feil, og ulykker skjer. Det er viktig at vi lærer av det vi selv og andre opplever. Man må ikke være redd for å eksponere egne svakheter. Vi blir bedre leger hvis vi gjør det. Der jeg har jobbet, har det vært kultur for å snakke om ting som går galt. Jeg husker en avdelingsjef som av og til på møter stilte spørsmål som fikk meg til å tenke: «Kan han virkelig ikke dette?» Jeg skjønte i ettertid at dette var en strategi for å skape et miljø hvor det var greit å vise at man ikke kan alt. Vi er alle rollemodeller for hverandre, vi har alle noe å lære.

– Blir du ikke sliten av å være så mye på reisefot?

– Jeg blir lett engasjert og har oftest for mye å gjøre. Jeg er i faresonen for å slite meg ut. Men har jeg for lite å gjøre, begynner jeg å sende «i beste mening»-brev til de som har sendt reklamer med skrivefeil til meg. Da vet jeg at overskuddet er på vei tilbake. Ellers trener jeg mye, også på reiser. Dette gjør ofte også en reise mer interessant. Hvis man er på et møte på Heathrow, er det bare en flyplass. Tar du på deg joggeskoene og løper til nærmeste tettsted, har du plutselig vært i England.

– Hva gir deg «påfyll», hva gjør deg glad?

– Å være i naturen betyr mye, og jeg setter pris på å være sammen med mennesker fra egen og andre kulturer. Dessuten liker jeg å lese. Jeg kjøper mengder av bøker, men får ikke alltid tid til å lese dem. Akkurat nå har jeg fokus på et par temaer: Arabisk kultur og utenrikspolitikk. – Favorittaktiviteten er å reise, er det fremdeles noen deler av verden du gjerne skulle ha sett?

– Jeg har lyst til å reise til Usbekistan og det indre av Sør-Kina.

– Hva gjør du om ti år?

Svaret gjenspeiler at hun er fornøyd med livet:

– Jeg håper jeg gjør det samme som nå.

Marit Tveito

marittveito@hotmail.com